

UUDISASUKAS.

He palvelivat pappilassa molemmat, toinen renkinä, toinen piikana. Toinen ajoi hevostaan, toinen liikkui pihasalla. Istuen kumpikin nurkallaan ruokapöydässä vaihtoivat he joskus pilapuheita keskenään. Useimmiten he kuitenkin riitelivät. Herrasväki piti heitä pahasopuisina palvelijoina. »Ne ovat kuin kissa ja koira», oli seisovana sukkeluutena.

Mutta yöllisillä nuottaretkillä, heinää tehdessä ja leikkuupellolla panivat he perustuksen tulevalle taloudelle. Kaukaa korvesta katsottiin mökin paikka lammen rannalta. Siellä oli lehtoa kaskeksi, oli pelloksi käypää lepikkoa, ja niittyä voi raivata puron varrelle. Jos vain olisi ollut varaa tuvan tekoon. Mutta palkat olivat pienet, aloittamiseen olisi tarvittu lehmä ja hevonenkin. Se viivytti yhteen menoa. Mutta keyristä keyriin sitkistyivät sitkistymistään tulevaisuuden toiveet. Ja työn loma-ajoilla liikkui haaveet laskuissa siitä, kuinka paljon oli jo säästöjä perimättöminä palkkoina ja kuinka kauan kestäisi, ennenkuin olisi vähin määrä täysi. Eikä kukaan aavistanut, että vuosien kuluessa kasvoi rengissä ja piassa harrastus vapauteen ja palava halu päästä omillaan elämään. Heillähän oli hyvä ja huoleton olo pappilassa, kohtuullinen palkka kummallakin, talon vaate ja talon ruoka. Mutta heidän oma halunsa veti erämaahan.

Kaikki heitä siitä kieltelivät, kun eräänä kesänä ei enää kelvannut pestiraha kummallekaan.—»Siellä velkaudutte hallan paikalla. Joukko kasvaa. Ja kerjäläisiä on jo ennestäänkin.»—Mutta he olivat jo viisi vuotta laskeneet ja tuumineet ja saaneet sen päähänsä. Papin täytyi panna heidät kuulutuksiin, ja syksyllä he lähtivät palveluksestaan.

Talven asuivat he vielä loisina. Ville salvoi pirttiään ja teki sillä välin päivätöitä pappilaan. Anni kutoi kankaita ja teki käsitöitä rouvalle.

Häät vietettiin heille helluntain pyhinä seuraavana vuonna. Ne pidettiin talon puolesta, ja rovasti itse vihki entiset palvelijansa pappilan suuressa salissa. Mutta kun pariskunta oli heittänyt jäähyväisensä ja hän ikkunastaan katseli heidän poistumistaan kujaa myöten, niin nyökäytti hän päätään ja sanoi: »Antaa nuorten koettaa, mutta ei sitä piian ja rengin pääomalla korpia kuokita.»

Sillä pääomalla ne on sentään Suomen korvet kuokittu. Ja kuitenkin oli rovastikin osaltaan oikeassa.

Me pappilan nuoret saatoimme monivuotiset ystävämme heidän uuteen kotiinsa. Metsäpolkuja kuljettiin kesäinen päivä lehdittyvien lehtojen keskellä, ja yö tanssittiin uudispirtissä. Sen siltapalkit olivat sahaamattomat, nurkat vielä epätasaiset ja uudispelto vielä raa'alla mullalla. Mutta rinteellä viherti jo rukiin laiho nokisten kantojen välissä, ja

ohrakaski oli kuivamassa. Nuori emäntä teki savun aholle ja lypsi ensi kerran siinä lehmänsä. Me istuimme kivellä Villen kanssa ja katselimme häntä sinne, missä hän puuhasi ilta-auringon valossa puettuna vielä uuteen häähameeseensa.

Ville ei epäillyt menestystään uudismökissään. »Jos tässä tervennä pysytään, eikä pane halla.» Ja ikäänkuin arvaten ajatukseni juoksun, lisäsi hän: »Kyllähän se on pakkasen pesä tuo notko tuolla. Mutta kun kyynärpäineen tässä pyöristelee, ajaa korpea ulomma ja aukoo reikiä auringolle... Se nyt vielä tuntuu kylmältä näin iltasilla, mutta tulkaahan ensi kesänä katsomaan.»

Minulta ei tullut tuloa ensi kesänä eikä toisenakaan. Täytyy tunnustaa, että unohdin heidät mielestäni. Kerran kotona käydessäni muistelin kysyneeni, kuinka he voivat. »Velkaa on pitänyt tehdä», sain vastaukseksi isältäni. »Ja Annin terveys on ollut huono», lisäsi äitini.

* * * * *

Kului joitakuuta vuosia. Olin tullut ylioppilaaksi, hankkinut pyssyn ja metsäkoiran ja jäänyt syksyksi maalle. Eräänä pilvisenä lokakuun päivänä samoelen saloja ja joudun metsätielle, joka tuntuu minusta tutulta. Alkaa sataa tuhuttaa, koira ei viitsi hakea, vaan juoksee edelläni tietä pitkin. Yht'äkkiä se alkaa murista ja sitten haukkua eteensä. Sieltä kuuluu hevosen askeleet. Kohta ilmestyy se tien mutkasta näkyviin valjastettuna aisojen eteen, joiden kärjet viistävät maata. Luokissa on valkoinen liina ja aisojen päällä ruumiskirstu poikkiteloin. Perässä kulkee, kuin auran kurjessa kiikkuen, Ville. Hänellä on täysi työ saada kuorma pysymään tasapainossa. Hän oli kovin nääntyneen näköinen, kasvot kellastuneet ja silmät laimean värittömät.

Vasta kun olin sanonut nimeni, tunsi hän minut.

—Mutta mikä on tuo kuormanne tuossa?

—Vaimovainajani se on.

—Kuollut?

—Kuoli pois.

Kyselemällä sain selville heidän lyhyen, jo edeltäpäin ennustetun tarinansa: halla, velkaantuminen, paljon lapsia, vaimo kovin vaivaantunut, sairastunut, kitunut ja kuollut. Nyt pitäisi saada hoidetuksi hautaan, vaan tämä tie on kovin kehoa. Mitenhän kestänevät laudat kirkolle asti.—»Hevonen, mitä sinä siinä hamuat!»

Sillä oli nälkä silläkin, yhtä huonossa kunnossa kuin hän itsekin, luita myöten lamassa.

Hän sanoi hyvästi silmiin katsomatta ja lähti ajamaan. Aisain päät uurtivat hiekkaiseen tiehen kaksi yhdensuuntaista juovaa.

Minä menin toisaanne päin. Saavuin suolle, johon oli yritetty viemäriä kaivaa, mutta se oli jäänyt kesken. Siitä nousi häämatkan ajoilta tuttu tie ja vei tuttuun mökkiin.

Aidan takana ynisi laiha lehmä, ja porsas tonki pihamaalla, jonne veräjä oli jäänyt sulkematta. Keskellä pihamaata oli sänky, ja vainajan vuode oli heitetty aidalle. Pirtin nurkat olivat ennallaan. Tummanlikaisen lasin takaa näkyi ikkunanpenkillä kituva kukka tuohiastiassa.

Oli hän kuitenkin saanut hiukan raivatuksi ympäristöönsä. Tehtyä peltoa pisti jo parin tynnyrin alainen lahdelma korven sisään. Ja kuokosta kenties puoli sen vertaa. Mutta siihen näkyivät voimat loppuneen. Koivikon oli hän kaatanut ja saanut lepikon pelloksi. Mutta sen takana tuli vastaan synkkä kuusikko kuin murtumaton muuri. Ja siihen oli heidän täytynyt seisahtua.

Seisoin pitkän aikaa aution talon pihalla. Tuuli kohahteli korvessa ja pani pyssyn piipun korvani juuressa soimaan niin surullisesti ja valittavasti.

Uudisasituksen ensimmäinen sukupolvi oli tehnyt tehtävänsä, sillä tuo mies ei enää jaksa jatkaa. Hän on murtunut hänkin, into näytti hänen silmässään sammuneen, ja häöpäivän aikuinen luottamus itseensä oli poissa.

Hänen jälkeensä tulee kai tähän toinen eläjä ja ottaa mökin. Hänellä ehkä on parempi onni. Mutta hänen on myös helpompi alkaa, sillä hän ei ala koskemattomasta korvesta. Hän asettuu ennen tehtyyn taloon ja hän kylvää siihen vakoon, jonka toinen jo on valmiiksi kyntänyt. Tästä tulee kenties vielä varakas, suuri talo, ja aikain kuluessa kasvaa kylä sen ympärille.

Heitä, joiden pääoma—ainoa mikä heillä oli: heidän oma itsensä— ensiksi kaivettiin maahan, ei kukaan ajattele. He olivat vain kaksi tyhjäkätistä, renki ja piika.

Mutta sellaisten pääomalla ne ovat Suomen korvet pelloiksi kuokitut.

Jos he olisivat jääneet pappilaan, toinen kuskiksi ja toinen sisäpiiaksi, niin olisi heillä itsellään ehkä ollut parempi olla. Mutta korpi olisi jäänyt koskematta ja edistyksen etuvartijatyö tekemättä.

Näinä aikoina, kun ruis heilimöi ja ohra tekee tähkää pelloillamme, muistakaamme näitä ensimmäisen uudisasituksen uhreja.

Emme voi heille muistopatsaita pystyttää, sillä heitä on tuhansia, ja heidän nimiänsä emme tunne.